

به کر رهشید:

لە بەر هەر زانى نرخى دراماى دۆبلاژ كراو
كەنالىه كوردىيەكان گرنگى بە دراماى
كوردى نادەن

سروودی به هونهمری شانوٽ و درامای کوردی نه گیاندووه و زیارات کاتیی و کهسین، و فرکشۆپ زۆر پیوسته و مەعریقەیە کی زیارات به هونهمرمه نە دەھە خشیت بۆ دروستکردن و پوینیادنانی بواری شەددەبی و هونهمری لە ھەمورو روویە کەوە.

*له ناوپراستی حد فتاكاني سهدهي را برد و دوهه له نيز
بباري نواندندابوونت هدبوبه، تایا نويکاري له ندوه کاندا
(هوندرمه تدان) و هك پیشیسته، واهه گنجه کان و هك پیشیست
ریز له کاري پیره کان ده گرن و به پیچه و آنده پیره کان هاندر و
بالاشت. باشنه گنجه کان؟

*ماوهی چهند سالایکه به روآمی له کاری نواندن، لم
ماوهیدا ج سه رده همیک یاخود ج سالاییک به لای بدریزانه وه
موعندری نواندنی کوردی به گشتی (شانز، دراما، سینه‌دما)
سیندا گهشه‌ی کردوو؟

* باست له سوود وهرگتن له دهورويد ورگرت، بدلام له
هدشتاکانه و بهشیلک له شانزکاران روویان له تهورویا کرد، ثایا
پیتمی کورد دهتوانین له چ روویه کوه سوود له تازموونی
شانزکاران، تههرویا، سینب؟

و زن - نهادی بیانی که توانیویانه سوود له هونری دهروهی ولات
دوبینن دتوانین به پنهانی دهست بیانزیرین، ئهودی کاروه
بیاتر ئەزمۇن بوده نەڭ سوود و درگەتن، بە جۈرىڭ شارستانیەت
کلتورى ئەمۇن بە كلتورى خۆمانى بکەين،
كۈردنى دەرهوھ زیاتر سەرقالى بىزىوي ئىلەييان بۇن كەم بۇن
نمەوانى لە بوارى ئەدب كاريان كردى، چۈنكە كار كردى
خۇتىنى بىالا لە بوارى هونر زۆر گران و زەممەتە و
نمەوانە دەھىە سالە لە بوارى شانۇ و سینە مادا كار دەكەن،
ئۆزىي ناتۇنام بلىم سوودى لى و درگىراوه، چۈنكە نەوانى
بە بوارداشنى زىات ئالۇگۇرى بازىركانى دەكەن و نەيانسوپىيە
يىكەللىيەك دروست بەكەن لەتىوان هونری كوردى و بىگانە و
بەبوونەتە هوکارىڭ بۇ پېشىكەوتى هونری كورد و تا ئىستا
نە و بواره هونرەيە لە دەرەوە ھەمە يېچ سوودىيەكى نەبوبوھ.
نمەنانەت ئەگەر شىتكىش كرايىت لە سەر بىنەماي پېۋە فىشنالى
و هيئانى هونری بىانى نەبوبو بۇ دەولەمەند كەنەنەتى
كوردى لە ولاتە كەمان، بەلکو بە داخەوھ زیاتر كارى كەسى و
مازىرگانى بە هونرەوە دەكرى، ئەو وۆر كشۇپانەي كە پېۋىستە
كىركىتەوە زۆر كەمن و شەو كەسانەي كە دەچن وەك پېۋىستە

به کر رهشید ته و هوندرمه ندهیه
که سالاً یتکه له خزمه تی هونه ری
کور دیدا بونسی هدیه و خاوند
توانستیکی به رزی هونه ریه. له
همردو بواری نواندن و کاری
ده هیناندا، له شانق و دراما، رویی
خویی بینیو، مرؤفیکی ساده
وساکاره و دک هونه رمدهند له خدون و
خدیالله کانی خوییدا دهزی بدروه ام
به دوای داهیناندا ده گپریت، تیستا
خماریکی دراماید کسی نوییه به
ناوی (تارمایی تاوان) که چهندین
هوندرمه نسندی ههولیز و ده لک و
سلیمانی به شداری تیدا ده کدن، له
در فهیکدا وهلامی پرسیاره کانی
گزاری گولانی دایدوه.

پژوهش

سالی ۱۹۷۶ لهشاری سلیمانی لدایکبووه خوئنده سرمهانی و ناوەندی و ئامادەیی لهشاری سلیمانی تموار کردوه.

لسالی ۱۹۷۶ وە دەستى به کارى نواندن کردوه، سەرەتا بە کارى شانۆيى هاۋىتە دىنیاى ھوندرۇو لو نەزمۇنەنەي كە ھېبىووه زىيار كۈبارىس بۇوه شانۆيى «تابلىقە سەرەتايى كارەكانى بۇوه كە لەدەرىتىانى غازى بامېرنى بۇوه، نەندامى تىپى نواننى سلیمانى بۇوه پاشان بەشدارى شانۆيى» كەللە سەرى کردوه.

لسالی ۱۹۸۹ توانى خەلانى يەكىم لە سەر ناستى عىزاق و بىرگىت لە درەپەتىانى شانۆيى «لەچاھەپانى شەمدە» قىرەج «دا».

سالی ۱۹۹۶ رووی کەلەت تۇرپاوا له لاتى نەلمانىا نىشتەجىن بۇوه لە ئى شانۆيى «لەچاھەپانى شەمدە» كە لە ئامادە كەن دەپەتىانى خۆزى بۇوه.

وەكى نەكتەر لە درامى ژالە بە كاراكتەرى (شوانە) او لە دراماڭى گەمەلۇلىش بە كاراكتەرى (شىزىكى مەمامى) بەشدارى کردوه.

لە گەل كاۋىي نەحمدە میرزا پېنكەو كاريان لە دەقى دراماڭى «رسپەتەنامە» دا كەدودو، كە يەكىم نەزمۇنەي بۇوه.

لە بوارى درەپەتىانى درامادا دواتىريش دراماڭى «زىلەمۇ» بۇوه، دواين كارى درەپەتىانى شانۆيىشى شانۆيى «مارى» بۇوه كە لەپۇزى جەمانى شانۆدا نعايش كرا.

بۇ دەھاوىت، كارى لاواز و كارى باشىش لەم بواروه كراوه، ئەمەش ماناي ئوه نىيە كە هيچ نەكەين و دانىشىن، پۇيىستە كار بکەين، كارىك كە جىڭگەي خۆي بکاتوه و رەخنهشى لى بىگىرت، بىلام نەك رەخنەي رووخىنەر لە كارەكان بکە، ھونەرى نواندن لە جىهان سەرەتا لە شانۆ دەستى پېكىدۇوه ئىنجا دراما و سىينەما ھاتۇنەتە ئاراوه، جىهان ئەم قوتاغانەي بېپو، بىلام ئىمە لەم بوارەدا تازىدىن، لە ولايەتكىدا كە تەكىزلىۋىزبا و سىينەما نىيە ھونەرمەند تەنبا تەلە فەزىزىنى ھەيدى كە كارى بۇ بکات و زۆر جار شەم مىدىيائىش زىيانى پىندە گەيدىت، لە كوردىستان دەقى كوردى باش و كادرى بە توانا ھەيدى، بىلام بەداخوه سىنارىيۇنىسى باشمان نىيە كە لەم دەقانە سىنارىيۇ باش دروست بکات و دىيارە كە گەنگەتىرىن شەت لە كارى نواندن سىنارىيۇ، بۇيە پۇيىستە ھاۋاكارى ئەم كەسانە بىرىت كە لە بوارى ئەدەب و نۇرسىن كار دەكەن و وۇرك شۆپى تايپەتىان بۇ بىرىتەمە لە دەرەوهى كوردىستان يان لە ناوه بۇ ئەوهى زىياتر ئاشنا بن.

***ئەم سىبارەت بە دۆبلاڻ چى دەلىت؟**

- كارى دۆبلاڻ لە ھەموو ولايەك ھەيدى، بىلام پۇيىستە ئوه لە بەرچاۋ بىگىرت كە ئايا لە كلتورىي ولاتە كەت نىزىكە و دەقە كە چ سوودىنىكى ھەيدى بۇ كۆملەگەي كوردى؟، بەداخوه كەنالەكانى كوردىستان تەنبا بۇ پېكىدۇوه گەنگى بە بەرھەمە كە نادەن ھەر شىتىك ھەيت نىاشى كەن، ھەرودە دەبىن ئەوهش بلىيەن ھونەرمەندانى كورد لە بوارى شانۆ و دراما كار ناكەن و روويان كەردىتە دۆبلاڻ، چونكە ماددە لەسەرەرووي مەعريفەوە دېت ئەمەش كېشىمىيە كى دىكىدە، بىلام پۇيىستە ھەول بىرىت دراماڭى كوردى پېش بىرىت و تىكىستى كوردى گەنگى زىياتر پى بىرىت و ئەم كارە دۆبلاڻانەي پېشىكەش دەكىت ھەول بىرىت لە كلتور و فەرھەنگى رۇزىلە لاتى خۆمانەوە نىزىك بىت بۇ ئەوهى سوودى لى وەرىگىرىن نەك تەنبا ئەتماشايان بکەين، بىلام كەنالەكان ئەم كارانىيان لە هەرزاتر و ئاساتىر بۇيە گەنگى بە دراماڭى كوردى و ھونەرى كوردى نادەن.

پارىزىن و بۇخۇشمان كار بکەين و ئەوانەي لە ئايىندەشدا شوئىتى ئىمە دەگەنەوە كار بکەن بۇ درووستكەدنى ئايىندەيە كى جوان بۇ ھونەرى كوردى، بىلام بەداخوه ھونەرمەندى كورد رىز لە مىزۇوی خۆي ناگىرت، ئىستا ھونەرمەندانى كورد لە سەرەدىمەنگى ماددى و نېرگىسىدان و خۇدرەختىن شوئىتى داهىتىنى گەرتوتەمە، ھېچجان ئىعتىرافى بە يەكتى ناكەن، ئەگىنائە گەر ئاۋىر لە مىزۇو نەدىتەمە نەيت چۈن داواى دروست بکەيت، ئەگەر بېرام بە گەنجلەن ئەيت چۈن داواى داهىتىان دەكمەم، چونكە لە بەرئەوهى ھەپەرەنەيە ۋەرپەوەي ژيان بەرەو پېشەمە دەروات لەوانەيدە ئەم گەنچە شتى نوى و جوانى پېت، بە رېزگەتن لە يەكتىر و ھاندان و پاراستنى مىزۇوی ھونەرى كوردى، دەتوانىن ھونەرى خۆمان پېش بخەن، چونكە ھونەر بەر لە ھەر شىتىك روشت و رېزە شىتىك نىيە وەك يارى كەن بە سۆزى يەكتى.

***ئەگەر درامايدە كى كوردى نوى پېشكەش بکىت چەندىن رەخنە و كەمۈكۈپى بۇ دەبىن ئەمە، كەچى كەنالەكان پېشىپ كىيانە لە سەر نمايشكەدنى دراما دۆبلاڻ كرا و خەلاتىش دەكىن، ئەم دوو حالتە چۈن لېك دەدىتەمە؟**

- دراما لە كوردىستان تا راددىيەك تازەيە و زۆر جىاوازە لە شانۆ، كورد تا ئىستاوه ھەولى بۇ دەدات و ھەنگاوى

هالیبیری دہپیتھ پہند بو کیم

له هلهسوکه و تیکی دیکه سهیردا، کیم کارداشیان
نه سستیزه دی جیهانی بەراوردیکی نادروستی خۆی کرد
له گەل هالی بىرى نەستیزه دی سینە مایی جیهانی،
چونکە لەررووی چەستە بىوه هالى و کیم زۆر جیاوازن
ئەممەش بەپىي پلازيكى بەرداوامى بىرى بۇوه.

کارداشیان رازی بووه بهوهی وینهی به بکینی بگیریت
و لمسر برگی گوچاری us Weekly بلاوبکریتهوه
هرچهند نه نیشانه کانی دووگیانی پیوه دیاره، لم
باریهوه کارداشیان به شانازیمهوه وتنی: هم شیوههی
تیستای جهسته نیگه رانم ناکات و زوریش پیی رازیم،
له هه مان کاتدا وینه کران چهند وینههیه کی هالی بیریان
بلاو کردهوه که هه ویش دووگیانه، کاتیک له مارکیتیک
زور به تاسایی پیاسهی حؤی دهکات و جلوهه رگیشی
زور تاساین تهنانهت ههستیشی بی ندهدکرا.

شاکیرا: ژیان له گهـل پیـکـن له The Voice گـرـنـگـتـرـه

گوزانیبیتری ناوداری جیهانی شاکیرا رایگمیند که خوشویستیه که بی جیرارد پیکنی هاوپنی بی سنوره، هم شم خوشویستیه ش وایکرد که به دهوم بهشداری کردنی له بعنانمه The Voice ردت بکاتوه بی شوهی بتوانیت زرترین کات له گهالی بهسر بدریت.

شاكيرا له ميانه‌ي بيرنامه‌ي کي تله فزيونيدا ناشکاري کرد که به هیچ شیوه‌يک رازی نه بوده پيکني به تمدنيا ميپرسته‌و، تمدنيا لمهر ثهوهی به شداری بکات لام بيرنامه‌ي، شاكيرا سهباره‌ت بهم باهده زياتر وتسی: رازی نه بروم به شداری بکم له بيرنامه‌که و له لوئس ئەنجلوئس بژيم بۆ ثه‌وی پيکن به تمدنيا نه ميپرسته‌و، ئەوتشى رونو كرددوه که بۆ ماویه‌کي زور به دواي خوشويستيدا ده گەدرا بۆ يه نايروئي ئەو خوشويستييه‌ي دۆزويي تيه‌و له دهستي بادات و به همه‌و شیوه‌يک دەپيارېت.

نیلای پیویسته ظرفت بروای زنانه به نمای

گُزرا نیزی لوبنای نیلای مقدسی
رایگان باند نیستا زُوری هَرَه زُوری ظرفت
هوندرمند کان نمو جلوبرگانه دپژشن که خَلَك پیانوایه
سِرنجرا کیش و رووت، بِلَام تمنی باس لَه همندی کیان دهکن که من
یه کنم لمانه بایسان دهکن.

نیلای راشیگاند که هَرَه سرهاوه حَزَری لَه جوانی و جلوبرگ کردوه و نَه گنر
هوندرمندی کی دیکدی هاویشی همبوبیت نموا نوازی دهیتنا، چونکه من پیغایه
تمدیا واکر خَزم و کدمی دیکه نیمه بتواتیت واک من بیت، تمدهش به برو ابرون بدخُزی
و هَسَف کرد نمک لَه خُبایی بعون، چونکه پیش وایه ظرفت بَرَه لَه هَر شیشک پیویسته بروای
به خُزی همیت، دیرباره پیوشنی خُزی لَه گَلَه هوندرمندانی دیک، نیلای دلیت: ناسی
عجه هم زُور خُشدهوت، چونکه که سیکی زُور باشه، کارَل سدماخه خاوین به مریده کی
هونسری زُور و زُوریش خُزی مانتوه دهکات لَه پیش اهوندره کی، تمنی دو جار
تملیسام دیوه، بِلَام کارهانویه ثملیسا و کو پیویست نمبوو بهرامبرم، بهداخوه
چاویه تیمی تومه ای ندهکد.

سمهارت به پیاویش نیلای دلیت پیار بَز من واته نیوی دووهمن و
هیچ ظرفهای ناتوانیت بدمی پیار بژیت، منیش بهشیوه کی
تاییت بپروا ناکم بتوانم بی پیاو له زیان
بده دوام به.

تایلور سویفت

کوشکیک به ۱۸ میلیون دُولار دهکرت

به هُزی بونی چهند که سیکی نزیک لَه خُزی لَه ناوجهی رُود ثایلاند، ظهستیه هی گُزرانی
ئه مریکی تایلور سویفت به جدی بیری لَه وه کرد تمهوده شهیش رُو و ناوجهیه بکات.
بُو ئه مههسته ش کوشکیکی لَه ناوجهیه کپریوه که نرخه کمی ۲۰ میلیون دُولاری
ئه مریکیه.

تایلور دوای ههولیکی زُور توانیی کوشکه که به بُری ۱۸ میلیون دُولار
بکپن، چونکه پاره کهی به کاش و بدمی قست پیشکهش کرد و دوای تمهاد
کردنی ریوشونه یاساییه کان یه کسر مالی خُزی گواسته و بُخانووه
نوییه کی، شاینه نی باسه تایلور پالیواروه بُو به دهستهیتاني خه لاتی
باشتین گُزرانیی سالی ۲۰۱۳ لَه پیشبر کنی Billboard
Music Awards که هَر یه که لَه ریهانا و جاستین بیپر و
وان دیرکشن و مارون رکابه رتیی دهکن لَه سمر به دهستهیتاني
ئهم نازناوه.

کەمال عەلی:

هونەر لە ژیانمایە، بەلام بەربەستیش زۆرن

لە دواى راپەرین لە کوردستان، چەند هونەرمەندىيىكى لاو دەركەوتەن كە بۇ ئەو كات خزمەتىيىكى زۆريان پىشىكەش بە هونەرى كوردى كرد و توانىييان تا رادىيەكى زۆر ئەو كەلىتەي لە هونەردا هەبۇ پېركەنەوە، سەرەزاي سەختىيىتىيەن لەو كاتەدا.

كەمال عملى يەكىك بۇو لەو هونەرمەندانەي لە سالانى ندوەدەكان كوردستانى جىھېشىت و رووى لە ھەندەران كرد، ئەو كات لە ئاستىيىكى بەرزى هونەریدا بۇو و گۈرمانىيەكانى دەنگ و سەدایيەكى زۆريان ھەبۇ لەنىيۆ جەماوەر. كەمال عەلی پىيوايە هونىر كارىتكە تەنبا برىتى نىيە لە پىشىكەش كەنلى سىيدى و بەرەھمى نوى، بەلگۇ هونەرمەند پۇيىستە درك بە هەر شتىيەك بىكەت كە لە ژينگىدى دوروبەرى ھەمە و بەناوى كارى هونەرېيەوە پىشىكەش دەكىرت، چونكە ئەمە راستەوخۇ بەر لە هەر كەسىك پىيەندى بە هونەرمەندانەوە ھەمە، ئەم درك پىكەنەش پۇيىستى بە ورددۇونەوە و ئاستىيىكى بەرزى رۇشىنبىرى و وشىيارى ھەمە، لېرەدا مىدىاش رۆلىكى گەنگى ھەمە بەتايمەتى تەلە فەيۇزەكان كە پىيىستە بە يەكسانى بەرھەم و كلىپى هونەرمەندان بلاۋىكەنەوە، بەداخموه لە كوردستان ئەم كەمۇكۈرېيە ھەمە و ھەستى پىلەكىرت.

سەبارەت بە گەنگىي كارى هونەرى بۇ هونەرمەند كەمال عەلی دەلىت: ئەو كەسەئى بەھەرى هونەرى تىدا يېت و لە دەلەوە هونەرەكەي خۇرى خۇش بويىت بەھىچ شىۋىيەك دەستبەردارى نايىت، ئەگەرچى بەربەست و ئاستەنگ لە بەردىم من و ھەمۇو هونەرمەنداندا ھەمە.

سینه‌مای کوردی له پیشنه چووندایه و له فیستقاله
جیهانییه کاندا ئاماده‌پی هەپه

شیلان سه عدی له سالی ۱۹۸۰ له شاری مهابادی رۆژھەلاتی کوردستان له دایکبودو، هەلگری بروانامەی بە کالواریو سه لە بواری سینەمایی لە زانقۇ تاران، ئەندامى ئەنجومەنی سینەمای لاری مەھاباده و دك دەھریئەر و فۇتوگرافەر، شیلان سه عدی بە کورته فیلمی «کولانیک لە پشت مالى ئىمە» خەلاتی تايىھەتى بىينەرانى فيستيقىالى فيلمى «يلماز گوناي» لە تۈركىيا بەددەستەپنەواه و بەشدارىي چەندىن فيستيقىالى دىكەي كردووه لەوانە فيستيقىالى ھەولىر و دەھوك.

شیلان لە دىمانەيەكى كورتدا سەبارەت بە سینەمای كوردى و ئەو فيستيقىالانى ساز دەكىن دەلىت: لە ھەموو شۇئىتىكى دنيا لە كاتىي سازكىرنى فيستيقىالىك يان ئەنجامدارانى ھەر چالاكييەكى تايىدەت بە سینەما كەمۇ كورى ھەر دېيت و ھەموو شتە كان بەپىچى خواست و ويستى ھەموو لايەكمان نابىن، بەلام گرنگ ٹەھوھىي سوود لە ھەلەكان وەربىگرىن و لە داھاتوودا چارەسەريان بىكىن، جا ھەلەكان پەيپەست بن بە فيلمە كان يان بە لايەننى ھونەرى و رىكخىستنى، فيستيقىالەكە.

سهباردت به ناستی فیلمه کوردییه کان جا له باشورو يان باکور و رۆژهه لاتی کوردستان پیشکەش دەکرین، شیلان پیسواید سینه‌مای کوردی بەشیویه کی گشتی بەردوام پیشچووه و زۆر هەنگاوی بریو، بۆ نمونه بەردوام فیلمه کوردییه کان له فیستیقاله جیهانییه کان بونیان همیه و خەلاتیش بەددەست دەھین ئەوەش بەلگوییه کی ئاشکارای پیشچوونی سینه‌مای کوردییه بەتایبەتی له بواری کورته فیلمه، له باشوری کوردستان ئەم پیشچوونی زیاتر هەستی بېدەکریت ئەمەش بە حوكىمی ئەوازادییەی همیه و ئەو پشتگیرییە کە له سینه‌ماکاران دەکریت، بەلام دیسان دەیلیمەوە کە موکورپیش همیه بۆ نمونه تا ئیستا ھۆلەکانی نمایشی سینه‌مایی ئەگر هەشین و دو پیویست نەبۇون، هەرودها له هەموو ئەمانە گۈنگۈتن ھېشتا خەلک بە تەواوی لە كەلتۈرۈي سینه‌ما نەگەپیشتوو واتە سینه‌ما نەبۇوەتە شتىك كە خەلک به گشتی بەچاوبىکى گەورەت و بەرزرەتەر و سەپىرى بکات، لەممە شدا زىنلىو كەرنەوە يان پىتمەوکەرنى كەلتۈرۈي سینه‌ما له زەتى خەلکدا كارىتكى گەنگ و پیویستە و دەپىن كارى لەسەر بىكىت، يېڭىمان گەپیشتنى سینه‌مای کوردی بە ناستی سینه‌مای جیهانی خەونى هەموو لايەكمانە و به كار كەرنى بەردوام و سوود وەرگەتن لە ئەزمۇونى ولاتان ئەم خەونەمان دىتىدە دى.